

FOLKETINGET

Europaudvalget

Referat af 17. europaudvalgsmøde

Mødedato: fredag den 26. januar 2024

Tidspunkt: kl. 09.00

Sted: vær. 2-133

Dagsorden

Den 25. januar 2024

- L 1. Udvælgelse af Folketingets prioriterede EU-sager for 2024
KOM (2023) 0638 – Bilag 2 (note vedr. udkast til Folketingets prioriterede EU-sager)
- L 2. Godkendelse af rejserapport fra udvalgets besøg i Tyrkiet november 2023
EUU alm. del (20231) – Bilag 283 (udkast til rejserapport)
- L 3. Meddelelser fra formanden
- 4. Forelæggelse af ekstraordinært møde i Det Europæiske Råd den 1. februar 2024
Forelæggelse ved statsministeren
- L 5. Eventuelt

Praktiske oplysninger:

Hvor intet andet er angivet, afholdes Europaudvalgets ordinære møder for åbne døre. Tilmelding for tilhørere skal ske *senest kl. 12.00 dagen inden mødet* ved Europaudvalgets sekretariat (europaudvalget@ft.dk; tlf. +45 33 37 36 10). Der vil være pladsbegrænsning.

Anvendte forkortelser:

FO =Forhandlingsoplæg

L =Lukket behandling

Europaudvalget

Referat af 17. europaudvalgsmøde

Dato: fredag den 26. januar 2024

Tidspunkt: kl. 09.00

Sted: vær. 2-133

Til stede: Niels Flemming Hansen (KF) formand, Henrik Møller (S) næstformand, Tanja Larsson (S), Kim Valentin (V), Karin Liltorp (M), Jens Henrik Thulesen Dahl (DD), Marianne Bigum (SF), Søren Søndergaard (EL), Christian Friis Bach (RV), Helene Liliendahl Brydesholt (ALT) og Theresa Scavenius (UFG).

Desuden deltog: Statsminister Mette Frederiksen.

L Punkt 1. Udvælgelse af Folketingets prioriterede EU-sager for 2024

KOM (2023) 0638 – Bilag 2 (note vedr. udkast til Folketingets prioriterede EU-sager)

Punktet blev behandlet for lukkede døre.

L Punkt 2. Godkendelse af rejserapport fra udvalgets besøg i Tyrkiet november 2023
EUV alm. del (20231) – Bilag 283 (udkast til rejserapport)

Punktet blev behandlet for lukkede døre.

L Punkt 3. Meddelelser fra formanden

Punktet blev behandlet for lukkede døre.

Punkt 4. Forelæggelse af ekstraordinært møde i Det Europæiske Råd den 1. februar 2024

Statsministeren (Mette Frederiksen): Mødet er en opfølgning på topmødet i december 2023. Her lykkedes det os at opnå enighed og træffe beslutning om at indlede optagelsesforhandlinger med Ukraine og Moldova. Det var et yderst vigtigt politisk signal, især til ukrainerne på slagmarken, men også til hele gruppen af lande nær EU, som ønsker at deltage i vores politiske samarbejde. Det er en sejr for os alle.

Vi havde håbet samtidig at kunne indgå en aftale om revision af den flerårige finansielle ramme (MFF). Det lykkedes ikke, men 26 lande er og var allerede i december enige om en aftale, der først og fremmest sikrer nye midler til Ukraine både nu og i de kommende år. Så der mangler kun 1 land. Alle arbejder på det nu for at ændre det, så vi bliver 27. Derfor mødes vi næste uge, og forhåbentlig kan vi lukke det sidste hul. Jeg er rimelig fortrøstningsfuld med hensyn til, om det lykkes, og jeg vil gerne understrege, at det er afgørende, at ukrainerne ved, at der er økonomi til at fortsætte deres nødvendige forsvar. Hvordan vi lander aftalen, ved vi ikke helt endnu, men som sagt er jeg fortrøstningsfuld.

MFF'en er det eneste formelle dagsordenspunkt på torsdag. Jeg har dog selv taget initiativ til at få drøftet spørgsmålet om ammunition og militære donationer i det hele taget. Vinteren er hård, og ukrainerne mangler forskellige våbentyper, især ammunition, og det påvirker deres aktivitet. I marts 2023 indgik vi en aftale i EU om levering af 1 million enheder ammunition. Der er desværre ingen tegn på, at vi får leveret den million, og det er simpelt hen ikke acceptabelt. Vi har udfordringer med produktionskapaciteten, men vi arbejder sammen med nogle lande for i det mindste at sikre den ene million. Derfor har jeg sammen med den tyske kansler, Olaf Scholz, taget initiativ til at iværksætte et mere målrettet tiltag og presse på for, at dette også kommer på dagsordenen.

Derefter vil vi selvfølgelig også diskutere situationen i Mellemøsten.

Formanden (Niels Flemming Hansen): Blandt europaudvalgsformændene er der en diskussion om at aktivere artikel 7, stk. 3 (EUF), altså at tilsidesætte Ungarn, hvis de handler på en måde, der strider imod dette. Har statsministeren nogle kommentarer til det, og hvad tænker statsministeren selv i den forbindelse?

Christian Friis Bach (RV): Det er godt at høre, at der er en stærk vilje til at finde en løsning for Ukraine.

Jeg vil gerne spørge om de aktuelle udfordringer i Mellemøsten. Forventer statsministeren, at der bliver en drøftelse vedrørende udvidelsen af operationsområdet for den EU-ledede mission i Hormuzstrædet? Det er en mulighed for at etablere en stærkt defensiv diplomatisk EU-mission i Det Røde Hav for at beskytte skibene.

Forventes der en drøftelse af Den Internationale Domstols kommende afgørelse? Fornemmer statsministeren allerede nu nogle reaktioner fra EU-kredsen, i forhold til hvordan man skal forholde sig til den afgørelse?

Statsministeren (Mette Frederiksen): Vi har tidligere haft lejlighed til at diskutere Ungarnsspørgsmålet i Europaudvalget. Min og regeringens holdning er, at det er langt bedre at finde pragmatiske og fleksible løsninger med alle EU's 27 medlemslande i den aktuelle situation end at ty til mere vidtgående handlinger og redskaber. Det er stadig min holdning.

Der er forskellige tilgange til det, men med den sikkerhedspolitiske situation, vi står i, med fortsat konflikt på vores kontinent og et aggressivt Rusland samt situationen i Mellemøsten og andre faktorer, mener jeg klart, at det bedste, vi kan gøre, er at gøre EU større og stærkere. Stærkere på områder som energisikkerhed, teknologi og forsvar – det udgør også grundlaget for de næste skridt for den grønne omstilling – og større via udvidelse. Med det grundsynspunkt kan man ikke mene, at nogle lande skal udelukkes, hverken direkte eller indirekte. Det kræver dog, at vi fortsat kan manøvrere og komme på plads. Det lykkedes i december, og jeg forventer, at det også vil gøre sig gældende på torsdag. Det er min principielle holdning om, hvor Europa står netop nu.

Mellemøsten er ikke repræsenteret ved konkrete dagsordenspunkter på mødet, men jeg forventer, at der vil være en statusopdatering over situationen i og omkring Israel, Gaza, Vestbredden og Det Røde Hav. Det bliver dog nok ikke så detaljeret, som Christian Friis Bach lægger op til.

Jeg tror ikke, man har en forventning om en decideret afgørelse fra Den Internationale Domstol i dag, der er vel snarere tale om en status. Om den vil blive en del af diskussionen, ved jeg ikke, da jeg ikke kender indholdet af det, der vil blive sagt senere, og derfor har jeg ikke mulighed for at kommentere på det.

Christian Friis Bach (RV): Jeg vil bare opfordre til, at der arbejdes ihærdigt på at få etableret den EU-ledede defensive diplomatiske mission i Det Røde Hav. Det ville være et stærkt signal, og jeg håber, at statsministeren vil presse på for det.

Søren Søndergaard (EL): Næstformanden for den socialdemokratiske gruppe i Europa-Parlamentet, Pedro Marques, udtalte forleden: »Vi giver efter for Orbáns afpresning, mens alle populisternes står og griner af os.« Jeg er selvfølgelig helt enig med statsministeren i, at det altid er bedre at være samlet end splittet. Men det store spørgsmål er, om vi er villige til at betale prisen for at være samlet. Jeg forstår statsministeren sådan, at det under ingen omstændigheder kommer på tale at renoncere på de 50 mia. euro. Ukraine skal have det, de er blevet lovet, uanset om det fører til uenighed og eventuelt splittelse i EU-kredsen.

Det næste spørgsmål er så, hvordan de skal modtage pengene. Her kan vi konstatere, at Viktor Orbán har lært af Recep Tayyip Erdoğan, og nu har overgået ham. Det er ikke længere Erdoğan, der blokerer for Sveriges optagelse i NATO – det er Orbán. Der sidder én mand ved bordet og blokerer for, at et andet EU-land kan gå ind i NATO. Det er næsten så grotesk, så man tror, det er løgn. Han har udsendt den endelige beslutning til efter DER-mødet, hvor man kan diskutere forskellige ting. Enhver må derfor sige sig selv, at det at udstyre ham med nye blokeringsmuligheder vil være absurd. Formandskabet kan vi diskutere ved en anden lejlighed, men der har været rygter om en mulighed for, at man skulle godkende udbetalingerne årligt. Det er en fuldstændig absurd idé, at man én gang om året skal sidde og forhandle med Erdoğanklonen og Putinvennen Orbán om, hvorvidt Ukraine skal have det, man har lovet dem.

Jeg regner med, at statsministeren kan sige fuldstændig klart, at en ordning, der handler om Ukraines sikkerhed og forsvar mod invasion, ikke vil afhænge af Orbáns luner. Jeg håber også,

statsministeren kan sige helt klart, at man ikke har tænkt sig at betale Orbán for at opføre sig ordentligt – altså at give ham penge, der er blevet blokeret, fordi retssystemet i Ungarn ikke fungerer, og fordi pengene ender i hans venners lommer. I så fald lægger man gift for EU og dets beslutninger. Det er helt absurd at forestille sig, at skatteborgere i Danmark skal betale penge til EU for at Orbán kan forgylde sine venner. Det er virkelig ikke klogt. Jeg håber, ministeren kan garantere, at den danske forhandlingsposition er fuld støtte til Ukraine, og at der ikke bliver mulighed for at blokere i den 5-årige periode. Det er derefter, vi vil stemme.

Når det kommer til våben, har der været rygter om, at det ikke kun handler om produktionskapacitet, men også om uenighed mellem forskellige EU-lande om, hvem der skal producere. Kan statsministeren sige noget om det? Det ville være meget uheldigt, hvis den slags overvejelser spiller en rolle her.

Mellemøsten vil selvfølgelig komme op. Det store nye, der er sket, er, at Netanyahu tydeligt har sagt, at Israel skal have kontrol »from the river to the sea«, og at enhver idé om en tostatsløsning eller palæstinensisk overhøjhed over eget territorium ikke eksisterer længere. Det forklarer Israels krigsførelse med massive ødelæggelser, herunder sprængning af områder og bygninger, som de forlader for at forhindre andre i at overtage det. Jeg antager, at Netanyahus udtalelser også vil blive diskuteret på mødet.

Theresa Scavenius (UFG): Det er ærgerligt, at vi ikke har modtaget materiale til dette møde, for så ved vi ikke, hvad vi skal tale om.

Vedrørende Ungarn støtter jeg meget op om den danske position om, at vi ikke ønsker at ændre de grundlæggende regler. Det er vigtigt at undgå yderligere destabilisering af EU, selv om vi står over for de her udfordringer. Vi skal finde løsninger inden for rammerne.

Hvad angår Mellemøsten er det selvfølgelig bekymrende, hvad der sker i selve Gaza, men jeg vil gerne høre statsministerens vurdering af, hvad årsagen til den regionale eskalering i Det Røde Hav og Libanon er. Jeg forstår det, som om årsagen er Israels aggression og dets adfærd i Gaza.

Statsministeren siger, at vi fra dansk side skal tage de næste skridt i den grønne omstilling. Hvad betyder det? Vi er jo i gang med at udvide den fossile produktion. Men det er da godt at høre, at der også skal tages skridt i den anden.

Jeg håber, at I ved disse møder også diskuterer den generelle højredrejning, der finder sted i Europa med hensyn til europaparlamentsvalget. Politisk kan vi være mere eller mindre begejstrede for det, men det vil muligvis få store konsekvenser for Ukrainepolitikken, Ruslandspolitikken og i det hele taget sammenholdet i Europa set i lyset af den geopolitiske situation. Det skal tænkes ind i den økonomiske politik ved at spørge, hvordan vi sikrer, at der ikke sker yderligere udhuling, f.eks. ved når købekraften øger populistiske retninger og i det hele taget skaber en manglende tillid til det politiske system nationalt og europæisk. Det kan gøre, at mange i vælgerhavet kunne ønske en helt anden type politisk styre.

Formanden (Niels Flemming Hansen): Det er korrekt, at der ikke er kommet materiale endnu. Årsagen er, at der er lidt lang tid mellem dette møde og DER-mødet den 1. februar. Det er simpelt hen ikke nået at komme.

Statsministeren (Mette Frederiksen): Der kommer ikke en konklusionstekst. Det er et ekstraordinært møde, så der sendes ikke materiale ud. Der bliver spurgt til meget, som ligger uden for DER-mødets dagsorden, herunder politiske bevægelser i Europa.

Til Søren Søndergaard: Jeg kan meget klart sige, at vi fortsat har fuld støtte til Ukraine. Diskussion går for øjeblikket på to ben: den finansielle ramme og udvidelsen. Ikke på noget tidspunkt har jeg ønsket et kompromis vedrørende nogen af de to. Det er stadig vores holdning.

Ville det være en god idé at udstyre nogen med en årlig vetoret? Nej. Kan det give mening at have et spor, hvor man vender tilbage og diskuterer det på årlig basis? Det kan man godt. Behovene kan jo ændre sig. Der er dog meget stor forskel på en årlig diskussion og en årlig vetoret.

Til spørgsmålet om økonomi og Orbán: Der er både noget, der foregår i Kommissionen, men også i det mere politiske spor. Jeg går ud fra, at Søren Søndergaard spørger ind til det sidste. Som tingene ligger nu, ser vi ingen anledning til at ændre udbetalingerne til Ungarn. Det vil kræve, at der sker nogle fremskridt i landet.

Netanyahu har formuleret sig endog meget tydeligt om tostatsløsningen. Her har vi så en uenighed med den israelske regering. Jeg har haft lejlighed til at diskutere det med Netanyahu. Det ændrer dog ikke vores grundlæggende holdning om, at Israel har ret til at forsvare sig selv – om end det er meget svære vilkår at forsvare sig på – og om, at det i øvrigt skal ske inden for rammerne af international lovgivning. Jeg vil gerne tilføje, at en tostatsløsning uden det internationale verdenssamfunds tilvejebringelse af sikkerhed for Israel jo ikke er en tostatsløsning. Man skal huske på, at Hamas ønsker at tilintetgøre Israel. Derfor kan man ikke bare sige en tostatsløsning. Den skal bygges på et klart fundament af, at israelerne ved, at der er sikkerhed for dem. Det er Israel, der er blevet angrebet.

Kan man læne sig tilbage og sige, at fordi Israel er blevet udsat for et terrorangreb, som jo lægger sig oven på 75 års kontinuerlige angreb, så kan man legitimere, at andre terrorbevægelser som f.eks. Houthibevægelsen i Yemen eller Hizbollah bedriver ny terror? Nej, det kan man selvfølgelig ikke. Man kan overhovedet ikke legitimere det på den måde. Det er simpelt hen alt for letkøbt. Det er faretruende, at den argumentation – nu anført af en fra udvalget – er så stærk i den offentlige debat i Vesten. Overhovedet intet kan legitimere eller retfærdiggøre det, overhovedet intet kan forsvare eller forklare, at Houthibevægelsen angriber skibe i Det Røde Hav. Ud over det, at besætningerne risikerer at miste livet, så angriber Houthibevægelsen jo hele den internationale verdenshandel og vores meget grundlæggende ret til at færdes på verdenshavene. Jeg er glad for opbakningen fra mange – desværre ikke fra alle – af Folketingets partier til at indgå i den internationale koalition mod Houthibevægelsen. Selvfølgelig skal en terrororganisation i Yemen ikke definere, hvem der må sejle hvor i denne verden. Så hører alting jo op.

Alle er optagede af, at situation ikke eskalerer, men der finder en radikaliserings sted i regionen, og den må folk selv stå til ansvar for. Jeg vil ikke acceptere forsøg på at forklare eller forsvare, at der begås terrorangreb i Vesten, herunder i vores eget samfund, på grund af en situation i Mellemøsten. Folk må stå til ansvar for det, de gør.

Jeg nævnte grøn omstilling, fordi jeg mener det, og fordi det haster, men det var i en sikkerhedspolitisk sammenhæng i forhold til Ungarn. Set i et geopolitisk lys mener jeg entydigt, at Europa skal

blive stærkere og større. At være stærkere betyder for mig, at vi kan gøre mere selv, at vi vil mere selv, og at vi forstår de trusler, vi står overfor. Forudsætningen for at blive stærkere er at være selvforsynende, både når det gælder energisikkerhed og den grønne omstilling. Teknologien, vi har brug for til at sikre den grønne omstilling, kan ikke blot være afhængig af leverandører uden for Europa. Det hele hænger sammen, og det gør vores tid som politikere interessant, men utrolig kompleks. I dagens Europa er de fleste vel enige om, at det var dumt at gøre sig afhængig af russisk gas, olie osv. Når man som spørgeren er optaget af klima, er der mange gode både klimamæssige og sikkerhedsmæssige grunde til ikke at være afhængig af fossile brændstoffer fra Rusland. Men Europa skal også være uafhængige af andre, med hvem vi ikke altid deler værdier. Derfor ønsker jeg, at vi står mere i egen ret og kan mere, også for at sikre den grønne omstilling.

Theresa Scavenius (UFG): Statsministeren sagde, at nogle af mine spørgsmål lå uden for dagsordenen. Kan statsministeren sige, hvilke det drejede sig om? Jeg synes, alle dem, jeg nævnte, var meget relevante for lige præcis det, som ministeren selv sagde.

Specifikt angående Gaza og Israel vil jeg gerne understrege, at man godt kan have en kølig analytisk diskussion om eskalering, uden at det handler om at retfærdiggøre eller forsvare specifikke handlinger. Det handler om at forstå, at vi i Europa er interesserede i en mere stabil situation i Mellemøsten. Hvad er det, der bidrager til denne eskalering? Vi har mange forbrydere i øjeblikket, og dem skal vi være kritiske over for, men vi bliver nødt til at forstå dynamikkerne med en kølig analyse. Min analyse er, at Israels adfærd i øjeblikket er med til at skabe denne eskalering. Det er det, jeg gerne vil have ministeren til at forholde sig til.

Jeg helt enig i, at klima er en sikkerhedspolitisk udfordring. Det er derfor, jeg spurgte om det.

Det sidste punkt handlede om, hvorvidt en politisk højredrejning i Europa vil få betydning for Ukrainepolitikken og Ruslandspolitikken. Hvordan kan det i det hele taget underminere den geopolitiske situation i Europa?

Søren Søndergaard (EL): Jeg ønsker ikke at gå ind i en diskussion om Israel-Palæstina-konflikten. Mit eneste formål var at høre statsministerens vurdering af den nye udvikling: Netanyahus tydelige afvisning af FN's løsning, USA's løsning og EU's løsning om en tostatsløsning og ønske om israelsk kontrol »from the river to the sea«. Jeg er glad for, at statsministeren ikke var enig med Netanyahu.

Jeg vil gerne vide, om der bag problemerne med at opfylde løftet om at levere våben til Ukraine ikke bare ligger vanskeligheder med produktionskapacitet, men en kamp mellem forskellige EU-lande om at være leverandørerne.

Statsministeren (Mette Frederiksen): Man kan sige det på den måde, at der måske stadig væk er gammel strøm i ledningerne i Europa. En gang imellem kommer vi til at tænke nationalt, hvilket kan være legitimt og have gode grunde, men i den situation, vi er i, særlig omkring Ukraine, bør man frigøre sig fuldstændigt fra det. Jeg tror, det er rigtigt, at der rundt omkring i EU er diskussioner om, hvordan man sikrer, at noget af våbenproduktionen forbliver i hjemlandet. Personligt er jeg ikke så optaget af det. Jeg mener faktisk, at vi ville vinde utroligt meget ved at betragte den europæiske våbenproduktion som en fælles europæisk indsats. Jeg er ligeglad med, hvor den finder sted, så

længe den finder sted, og at vi kan få kapaciteten op. Det er afgørende, at Europa har de nødvendige våben til eget forsvar, udbygningen af den østlige flanke, vores internationale engagement og ikke mindst bistanden til Ukraine, uanset hvor de produceres. For 15 år siden havde jeg muligvis givet et andet svar, men som verden udvikler sig, bliver vi nødt til at tilpasse os som europæere.

Det er svært at forudsige udfaldet af europaparlamentsvalget. Men det er rigtigt, at når regeringer ændrer karakter, kan dynamikken i Det Europæiske Råd også ændre karakter. Polens premierminister, Donald Tusk, vil have en anden tilgang end sin forgænger, og det kan have betydning på grund af Polens størrelse og indflydelse i EU. Tidligere har den polske regering spillet en positiv rolle i forhold til Ukraine, det er vel det land, der har modtaget flest ukrainske flygtninge. Polens tilgang til den grønne omstilling betyder rigtig meget for os alle, da landet er så stort og potentielt kan rigtig meget.

Der er en diskussion om, at en ændring i sammensætningen af Europa-Parlamentet med flere prorussiske medlemmer kan påvirke støtten til Ukraine. Dog forventer jeg ikke, at dette vil have nogen indflydelse på Rådet, da flertallet deler den samme analyse og det samme ønske.

Jeg tror, at spørgeren er bekymret over, hvor det kan føre hen med potentielle negative konsekvenser, hvilket især kan gælde grøn omstilling og klimapolitik, hvor nogle europæiske partier mener, at vi ikke behøver at fremskynde processen så meget, som nogle af os gerne vil. På den måde kan Parlamentet komme til at forsinke de nødvendige skridt inden for grøn omstilling. Det ville være ulykkeligt af mange årsager, men primært med henblik på klimaet.

Jeg mener dog, at det er bedre at diskutere udfaldet af europaparlamentsvalget, når vi kender resultaterne.

Det er ingen hemmelighed, at jeg tror, at et politisk skred i mange lande ofte skyldes migration og manglende kontrol over udlændingepolitikken. Af mange årsager synes jeg, at man skal have styr på den.

Hvis vi indgår en aftale om MFF'en, vil der selvfølgelig være noget tekst tilgængeligt fra mødet. Der er dog ikke noget grundlag for at fremlægge det nu, da det endnu ikke findes.

Mødet sluttede kl. 10.06.